



Foto: Knud Pedersen.

## Beskyttelse af den Sorte Storks yngleskove i Letland

De tidligere sovjetiske randstater og andre lande omkring Østersøen huser verdens tætteste bestande af Sort Stork. I Letland, der blot er lidt større end Danmark, er bestanden vurderet til op mod 1300 par (ca 10% af verdensbestanden), og antallet har været støt stigende gennem anden halvdel af dette århundrede.

Disse storke er emnet for et projekt, som DOF nu går ind i. Gennem fuldmægtig Erik Buchwald fra Skov- og Naturstyrelsen har DOF formidlet et projektforslag fra den lettiske biolog Maris Strazds til Miljøministeriets Østeuropasekretariat, der i erkendelse af de store naturbeskyttelsesproblemer i de nye østeuropæiske lande bevilgede 600 000 kr. til projektet over en treårig periode. Pengene skal bruges til at sikre eksistensen af denne meget tætte bestand af Sort Stork i en tid, hvor privatisering og markedsøkonomi er modeord. Alle redegørelser af den Sorte Stork skal kortlægges, og en ny strategi for bevaringen af disse skovområder skal udarbejdes. Det er en omfattende opgave: 41% af Letland er dækket af skov.

### Kommunistiske bævere

Maris Strazds, der har studeret den Sorte Stork i Letland siden 1970'erne, mener at årsagen til fremgangen for den Sorte Stork i landet – og i andre for-

henværende kommunistiske stater – skal søges i planøkonomiens ødelæggende rolle for arbejdsmoralen. Der skulle graves så og så mange kilometer drænkkanaler i skovområderne, men planerne sagde ikke noget om kvaliteten af disse grøfter. Og ingen bekymrede sig nogensinde om vedligeholdelsen...

Hertil kommer så en håndfuld særdeles forplantningsdygtige bævere, der blev indført til Letland i 1927. Hvor den mangefulde vedligeholdelse af drænkkanalerne i de lettiske skove lagde grunden til et omfattende netværk af velegnede fødesøgningsskove for storke, fulgte bæverne op med et sindrigt opdæmningsarbejde i kanalerne og i mere naturlige vandløb. I dag leverer omkring 50 000 bævere et stykke naturforvaltningsarbejde af afgørende betydning for den lettiske bestand af Sort Stork. Produktiviteten i storkebestanden har været overordentlig stor, og konkurrencen mellem parrene har efterhånden tvunget ynglepar ud i tilsyneladende mindre egnede yngleområder. Men kombinationen af den manglende interesse for arbejdet i skovene og en stadigt voksende bestand af entreprenante bævere har også i marginalområderne givet de Sorte Storke et eksistensgrundlag. Den Sorte Stork har i Letland lært at leve under et bredere spektrum af habitater.

### **Fremgang i Danmark**

Disse forhold har også betydning for situationen i Danmark, hvor den Sorte Stork er under genindvandring. Årsagen hertil kan nemlig meget vel være, at de lettiske – og andre østeuropæiske – storke har tilpasset sig mere kulturpåvirkede forhold, som i nogen grad ligner hvad det danske landskab kan byde på.

Derfor har dette projekt også interesse for os her i Danmark. Et bedre kendskab til habitatforholdene hos de Sorte Storke i et land med en meget høj bestandstæthed vil kunne give os et væsentligt bedre grundlag, når vi skal beskytte og forvalte de endnu yderst fåtallige danske ynglelokaliteter.

Under det sovjetiske styre blev det i Letland ved lov påbudt at lade redeområder af bl.a. Sort Stork være i fred under skovarbejde. Et af målene med projektet er derfor at gennemføre en registrering af andre fåtallige og hensynskrævende skovfugle inden for den Sorte Storks redeområder. Letland har

eksempelvis en bemærkelsesværdig rigdom på spætter, der nyder godt af de udstrakte og uberørte skovområder. En undersøgelse af hvor mange og hvilke fugle, der yngler inden for den Sorte Storks redeområder, vil fortælle noget om betydningen af disse beskyttede områder også for spætter og andre vigtige skovfugle.

Efter en analyse af naturforholdene omkring redeområderne skal der opstilles alternative strategier for bevaringen af den Sorte Stork og dens leveområder. En effektiv og levedygtig bevaringsstrategi er nødvendig nu, hvor vestlige firmaer er i gang med at opkøbe billige skovningsrettigheder i Letland. Privatiseringen er i fuld gang, og med den følger et naturligt krav om en mere effektiv og økonomisk skovdrift. I løbet af 1996 vil arbejdet med Letlands landreform blive tilendebragt, og inden da skal det første forslag til en bevaringsplan ligge klar.

*Steffen Brøgger-Jensen*



Ynglehabitat for Sort Stork, her i det østlige Polen. Foto: Hans Harrestrup Andersen.



Lejrliv i 1450 meters højde på Mt. Cetaceo på Luzon. Foto: Troels Dam Christensen.

## Blandt endemiske fugle på Philippinerne

En væsentlig del af verdens biodiversitet er knyttet til såkaldte endemismecentre, dvs. områder med en særlig høj koncentration af arter med begrænset udbredelse. Det er inden for disse at den globale indsats for bevarelse af truede og fåtallige plante- og dyrearter skal koncentreres. BirdLife International lagde grunden til denne strategi med bogen *Putting Biodiversity on the Map* (se DOFT 87: 186-188, 1993).

Et af endemismecentrene er Luzon på Philippinerne. Sierra Madre på den nordøstlige del af Luzon rummer et af de største tilbageværende områder med regnskov på Philippinerne. En meget stor del af øernes oprindelige skov er forsvundet inden for de seneste 50 år. Sierra Madre huser ikke mindre end 28 fuglearter, der regnes for globalt truede, og 81 af arterne i området findes kun på Philippinerne.

### DOF på Philippinerne

Sierra Madre var i 1991 og 1992 centrum for et naturbeskyttelsesprojekt, som Dansk Ornitologisk Forening tog del i. Opgaven bestod i at kortlægge biodiversiteten blandt fugle og pattedyr og dermed lægge grunden til et forslag om bæredygtig udnyt-

telse af området. Gennem hele forløbet deltog philippinske biologer og ansatte i det philippinske miljøministerium i projektet, som således også tjente til at optræne lokalt personel og dermed tilføre landet en egen kompetence i den slags opgaver.

I løbet af de 6 måneders feltarbejde fandt vi ikke mindre end 25 af de 28 globalt truede arter. Her til kommer 14 ikke umiddelbart truede *restricted range species* (verdensudbredelse mindre end 50 000 km<sup>2</sup>), hvorefter man når op på i alt 39 arter af særlig interesse. Af de 81 philippinske endemer så vi 78. Disse tal viser med al tydelighed, at Sierra Madre udgør et område af uhyre stor regional og international betydning for beskyttelsen af truede og endemiske fuglearter.

### Lokale forskelle

På trods af, at de undersøgte delområder geografisk set lå tæt på hinanden, var der store forskelle i skovenes struktur og udnyttelsen af skovenes ressourcer. Disse forskelle kunne også spores i fuglelivet.

To af de undersøgte lokaliteter lå i områder med en ultrabasisk jordbund, der er rig på metaller.

Jordbundens særlige beskaffenhed betyder, at lokaliteterne har en særpræget flora med mange lokalt udbredte arter. Det økologiske system er formentlig fattigt på grund af indholdet af de giftige metalioner i jorden. Dette fører til en lavere primærproduktion og dermed til et lavere fødegrundlag for dyrelivet. Fuglelivet, der ikke tidligere havde været undersøgt, viste sig da også at være relativt fattigt på både arter og individer, og ingen fuglearter var begrænset til denne særprægede skovtype. En enkelt globalt truet art, fluesnapperen Short-crested Monarch *Hypothymis helenae*, var dog almindelig netop her.

I 1992 arbejdede vi i højereliggende områder af bjergkæden, hvor der ikke tidligere havde været ornitologer. En bemærkelsesværdig opdagelse var Whiskered Pitta *Pitta kochi*, af hvilken vi kunne registrere op til 14 forskellige fugle på en enkelt morgen ved linietaksering i ca 1500 meters højde på bjerget Cetaceo. De kunne være svære at få øje på, men vi havde på det tidspunkt lært stemmen at kende. En af de blot tre observationer af den stærkt

truede Abeørn *Pithecopaga jefferyi* gjorde vi også på Cetaceo.

Af andre interessante fund under feltarbejdet kan nævnes Rabor's Wren-Babbler *Napothera rabori*, der først blev beskrevet i 1960 og som siden kun er kendt fra 20 fund, Long-billed Rhabdornis *Rhabdornis grandis*, som kun findes på det nordøstlige Luzon og blev beskrevet af Finn Salomonson i 1952, samt den sjældne og truede fluesnapper Celestial Monarch *Hypothymis coelestis*.

Projektet i Sierra Madre var et samarbejde mellem Dansk Ornitologisk Forening, BirdLife International, Zoologisk Museum i København og det philippinske miljøministerium. Det var sponsoreret af Aage V. Jensens Fonde. Arbejdet er resulteret i en rapport med forvaltningsforslag til de philippinske myndigheder samt adskillige afhandlinger fra to danske og et philippinsk universitet. Undertegnede brugte en del af resultaterne til en specialeopgave i biologi ved Københavns Universitet, sammen med Troels Dam Christensen.

*Torben Lund*



Lavlandsskov ved Minuma på Luzon. Foto: Troels Dam Christensen.